

Heerhugowaard
Stad van kansen

Stolpenroute Heerhugowaard

De lengte van de
route is 21 km.

Stolpenroute Heerhugowaard

Zonder stolpboerderijen zou Noord-Holland Noord-Holland niet zijn. De stolp is 'een beeldbepalende piramide van de polder'. Een icoon van het Noord-Hollandse landschap. De historische stolpboerderijen zijn uniek en vind je verder nergens in Nederland. Ruim 5000 zijn er nog in Noord-Holland. En veel daarvan staan in West-Friesland.

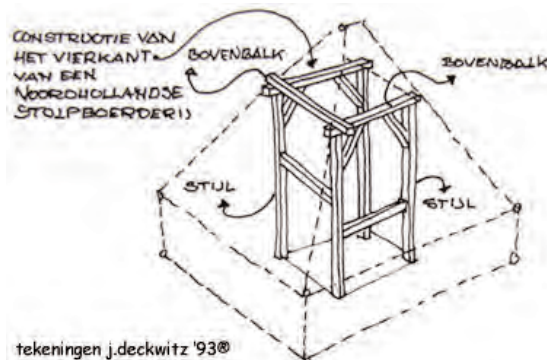
In Heerhugowaard staan nog zo'n 170 stolpen. Al in 1996 heeft de Werkgroep Monumenten Heerhugowaard een Stolpenroute gemaakt. Omdat 2013 het Jaar van de Stolp is, heeft de gemeente Heerhugowaard deze Stolpenroute opnieuw uitgegeven. Tijdens deze Stolpenroute rijdt u langs vele stolpen, geheel of gedeeltelijk authentiek, verbouwd of nieuwbouw. Er is slechts een selectie van stolpen omschreven. Dit zijn meestal gemeentelijke of Rijksmonumenten of beeldbepalende panden.

De Heerhugowaard

Lang geleden waren in Noord-Holland verschillende plassen en meren. De Heerhugowaard was zo'n meer. Net als de Beemster, de Schermer en de Haarlemmermeer. Toen er steeds meer mensen rond de Heerhugowaard kwamen wonen, was er een tekort aan voedsel. Daarom werd de Heerhugowaard drooggemalen in 1631. Het water pompten ze met windmolens in de ringvaart. Deze hadden ze om het meer aangelegd. Dit was een heidens karwei, want dit gebeurde allemaal met de hand. Op het drooggelegde land werd graan, wortel en kool verbouwd. En er liepen koeien en schapen, voor de melk en wol. Helaas bleek de grond in de Heerhugowaard niet geschikt voor landbouw. Er is zelfs voorgesteld om het meer weer vol te laten lopen.

De stolpboerderij

Voor de boeren en het vee moesten boerderijen gebouwd worden. De stolpboerderij is vierkant, met een piramidevormig dak. Onder dit dak was plaats voor de boerenfamilie, het vee, het hooi, de wagens en andere werktuigen. Het dak van de stolp ligt op het vierkant. Dit vierkant wordt

gevormd door vier grote palen. Deze zijn met balken, de binten, aan elkaar verbonden. In het vierkant, het midden van de stolp, werd het hooi bewaard. Het woongedeelte lag aan de voorkant. Met bedsteden, waarin geslapen werd, aan de kant van het hooi. Aan de achterzijde en aan één zijkant was de koestal. Aan de andere zijkant lag de dars, waar het graan gedorst werd. Dit was de opslagruimte voor paard en wagen. En later voor andere machines. De dars werd afgesloten met indrukwekkend hoge darsdeuren. Vroeger lag er altijd riet op de daken. Dit was goedkoop en makkelijk te krijgen.

Rondom de boerderij stonden meestal wat schuurtjes en hokken voor varkens, kippen of andere kleine dieren. En een stukje grond voor het jonge of zieke vee.

De boomgaard lag achter het huis. Hier stonden niet alleen appel- en perenbomen, maar ook bomen die hout leverden. Bijvoorbeeld voor het maken van hekken, stelen van hooivorken en voor in de kachel. Het land van de boer lag om de boerderij heen.

De stolpen van nu

Vanaf 1970 worden de stolpen alleen nog als woonhuis gebruikt. De boeren hebben tegenwoordig veel meer vee. En daardoor zijn ook veel grotere ligstallen bij het bedrijf gebouwd. In het vierkant ligt nu geen hooi meer. Hier is bijvoorbeeld de badkamer of een kantooruimte gemaakt. Veel stolpen zijn gemoderniseerd. En verbouwd voor bewoning door één of meerdere gezinnen. Noord-Hollanders blijken gehecht aan de vorm van de stolp in het landschap. Dat is te zien aan de vele nieuwbouw-woonstolpen.

Routebeschrijving

De stolpenroute heeft de vorm van een rondrit van 21 km. De route is niet bewegwijzerd. Er kan op elke punt in de route gestart worden. De volgende straten maken deel uit van de route: Jan Glijnisweg, Oostdijk, Plempdijk, Groenedijk, Kerkweg, Veenhuizerweg, Harlingerstraat, Middenweg en Stad van de Zon (Atmosfeer, Keerkring, Evenaar, Hof van Ra, Zuiderlicht, dijk van Kyoto) en Huygenhoek (Lotte Beesedijk, Truus Schröderplantsoen en Antonia Korvezeetuin). Een routekaart vindt u op de pagina's 8 en 9.

1. Jan Glijnisweg 15

Dit is een vrijwel gaaf gebleven kop-romp-boerderij uit 1925. De boerderij werd gelijktijdig met een identieke boerderij op Jan Glijnisweg 13 gebouwd. Dit gebeurde in opdracht van een landbouwer voor zijn twee zonen. In de jaren '70 is de rechterzijgevel van de stal vernieuwd. Hierin zijn drie oorspronkelijke getoogde gietijzeren stalvensters aangebracht. Ook binnen in de boerderij is de indeling nog vrijwel onaangetast.

Jan Glijnisweg 15

2. Jan Glijnisweg 25

Opvallend aan de stolpboerderij is de dubbele gracht met windsingel. Deze plaats werd vóór 1745 al bewoond. De stolp zelf dateert van 1832. De Jan Glijnisweg heette toen Hensbroekerweg. De oudst bekende bewoner is Jacob Smit, veehouder. De boerderij is in 1986 ingrijpend verbouwd.

Jan Glijnisweg 25

3. Jan Glijnisweg 27A

Dit is een deftige boerenplaats waar Heerhugowaard trots op is. Er is een lange oprit. Aan de voorkant zijn twee deuren. De ene deur is de entree, de andere is een schijndeur. Deze tweede deur zorgt ervoor dat er in de gevel een mooie verhouding is tussen ramen en deuren. De bomensingel en de gracht geven de stolp extra allure. Zo'n ruime situering van een stolp met erf komt verder niet voor in Heerhugowaard. In 1745 stond hier al een boerenwoning. In 1885 is de boerderij verbouwd en sindsdien is hij zo gebleven.

Jan Glijnisweg 27A

4. Jan Glijnisweg 57, Hoeve de Landman

Deze boerderij heette vroeger 'Rustenburgerhof'. De hoeve is al vóór 1832 gebouwd. Nog eerder stond hier al een boerderij die 'Kranenbosch' heette. Hij werd zo genoemd omdat aan de overkant van deze weg het Craner Bosch lag. Achter deze boerderij is een extra huisje aangebouwd. Zo'n aanbouw aan een stolpboerderij wordt 'staart' genoemd. Hier werd het vee geplaatst dat niet meer in de stolp paste. Bijzonder aan deze boerderij zijn de T-schuifvensters in de houten kozijnen, de sterankers en de houten kroonlijst. Deze bouwstijl wordt neo-rennaissance / jugendstil genoemd.

Jan Glijnisweg 57

5. Jan Glijnisweg 69

Dit is een kleine stolp. De Heerhugowaard was vroeger een arme polder. Arme boeren konden geen grote boerderij betalen. Willem Pater heeft deze boerenwoning in 1866 gebouwd. De stolp ligt op een van de laagste plaatsen in Heerhugowaard. In de oorlog stond de stolp gedeeltelijk onder water. Dit kwam door een gebrek aan goede bemaling.

6. Jan Glijnisweg 50

Dit is eigenlijk een moderne stolpboerderij. Op deze plaats werd in 1906 door Arie de Boer een boerenwoning gebouwd. De stolp is echter twee keer verbrand. In 1930 en in 1946 werd de hoeve weer herbouwd. De stolp is in 1976 verbouwd in een dubbel woonhuis. De stijl waarin deze stolp is gebouwd, heet 'Delftse School'. Dit betekent dat er extra aandacht besteed is aan o.a. een fraaie voordeur met panelen en vensters. Ook staan er pilasters naast met een kroonlijst erop.

7. Jan Glijnisweg 95

Aan deze stolpboerderij zit als het ware een half stolpje aangebouwd. Waarom dat zo gemaakt is, en wanneer, is niet bekend. In Heerhugowaard is er maar één van. De balken van het vierkant van deze stolp zijn ouder dan de rest van deze boerderij. Er zijn nog balken gebruikt van een gesloopte molen. Aan de linkerkant van het erf ligt nog de oude boomgaard. Dit was vroeger bij alle stolpboerderijen gebruikelijk.

8. Oostdijk 37

Vanaf deze plek is goed te zien dat de Heerhugowaard vroeger een meer is geweest. Het water rechts in de ringvaart staat boven de goot van de stolpboerderijen. Het is bijna niet te geloven dat deze dijk door mensen met alleen een kruiwagen en een schop is aangelegd. De stolpboerderij is gebouwd in 1878 door Jan Gelder. Dat staat op een gedenksteen in de muur vermeld. In 1976 is de stolp grotendeels verbouwd.

9. Oostdijk 51, Maria Hoeve

Oostdijk 51

Vóór 1832 stond hier de stolp van de weduwe Jacob Groot. In 1949 is de stolp gedeeltelijk gesloopt en herbouwd in de huidige stijl. De boerderij heeft extra allure door de stijl waarin deze gebouwd is. Dit is de stijl van de late Amsterdamse School. Het moest er knus en romantisch uitzien. De houten delen aan de voorgevel geven deze stolp een vriendelijk gezicht. Aan de achterkant is een stuk aangebouwd om de stal uit te breiden. Een gedeelte van de stal is nu woonruimte.

De naam Plempdijk komt van het woord plempen, wat aanstampen betekent. Aan de ene kant van de dijk ligt de Heerhugowaard en aan de andere kant de Berkmeer. Tussen de Berkmeer en de Heerhugowaard lag een stuk drassig land. Dat stuk land is verhoogd en stevig aangestampt (aangeplempt) vandaar Plempdijk.

De Groenedijk was oorspronkelijk een waterkerende dijk. Deze diende als bescherming van het land van Veenhuizen tegen het water van het meer de Grote Waard. De dijk wordt voor het eerst in 1529 genoemd. In de loop van de tijd is de dijk regelmatig verhoogd. Zoals in 1675 toen de Westfriese Omringdijk bij Scharwoude doorbrak. Het water reikte toen tot aan Heerhugowaard en Veenhuizen. De bewoners van de polder Heerhugowaard werden verplicht mee te werken aan de ophoging van de dijken. Het gevolg hiervan was dat het land van Veenhuizen droog bleef toen Heerhugowaard onder water werd gezet. Dit gebeurde in 1799 tijdens de inval van het Engels-Russische leger.

Na de inpoldering van de Heerhugowaard in 1631 verloor de Groenedijk zijn waterkerende functie. De dijk werd met graszoden bedekt, een zogenaamde groene dijk. Vandaar de naam.

Groenedijk

10. Kerkweg 4

Rond 1650 is op de hoek tussen de Kerkweg en de Groenedijk een boerderij gebouwd met de naam 'Het Tolhuijs'. De Kerkweg, tussen de Groenedijk en de Veenhuizerweg, heette in die tijd de Tolweg. Veenhuizen mocht daar tol

heffen. De inwoners van Het Tolhuijs gingen die naam als achternaam gebruiken.

De oorspronkelijke boerderij is rond 1978 ingrijpend verbouwd tot dierenpension 'Mon Chou'. Ook daarna is in 2001 de boerderij nogmaals grondig verbouwd. De toenmalige eigenaar heeft het weggegraven deel van de Groenedijk weer hersteld. De boerderij kwam zo weer, net als vroeger, precies in de hoek te liggen, waar de oude Groenedijk de Kerkweg doorsnijdt.

11. Middenweg 523, Lelyhof

Middenweg 523

Deze voormalige pachtboerderij dateert uit de 18e eeuw. Dit is te zien aan de zware vierkantsconstructie. En aan de gele handvormsteen die gebruikt is in de linkerzijgevel. In 1730 wordt dit pand omschreven als 'een huismanswoning met plantage en heerschapsvertrekken onder hetselve dak'. De boerderij is vernoemd naar

Middenweg 523

Margaretha Lely, de vrouw van de eigenaar.

De voorgevel dateert uit 1915. Aan de rechterzijgevel was een koolschuur gebouwd. Deze is vervangen door een wat bredere 'aardappelbewaarpplaats'. De wapensteen in de achtergevel van de koolschuur werd daarbij overgezet naar de nieuwe achtergevel. Het is onduidelijk waar deze wapensteen van de familie Bicker oorspronkelijk was ingemetseld. Mogelijk zat deze wapensteen in de vroegere voorgevel.

12. Middenweg 454, Hoeve Oostwijk

Omstreek 1880 is aan de voorkant van de stolp een woonhuis gebouwd. Het is één bouwlaag hoog onder een zadeldak. De noklijn van het dak loopt evenwijdig aan de weg. De buitenmuren zijn opgetrokken in rode machinale waalsteen in kruisverband (voorgevel) en halfsteensverband (zijgevels). Links van de boerderij staat een koolschuur uit 1906.

Middenweg 454

13. Middenweg 433, Maria Jacoba Hoeve

In 1910 werd de 18e eeuwse stolpboerderij verbouwd tot de huidige koprompboerderij. Hierbij is het vierkant naar voren toe vergroot met een tweede vierkant. Hier is een nieuw woonhuis in art-nouveaustijl tegenaan gebouwd. Van de oude stolp is alleen het vierkant en de rechter darswand

Middenweg 433

over gebleven. Maar door de aangebouwde varkensschuur is dit niet meer te zien. De paardenstal is in 1941 geplaatst. De paardenstal "dienende tot een tweetal boxen voor twee dekhengsten" is ontworpen door Klaas Silver uit Hoogwoud. In 1948 is het bestaande keukenraam (een T-raam) in de rechterzijgevel van de woning vervangen door een driedelig keukenvenster. Ook dit raam is ontworpen door Silver.

14. Middenweg 422, Reygerwaard

Dit is een kop-rompboerderij uit 1910. De boerderij werd oorspronkelijk in tweeën bewoond. De woonkamers werden gescheiden door een dubbele kastenwand. In beide woonkamers waren twee bedsteden in de achterwand. Tussen de bedsteden was een doorgang naar de achterliggende keuken. In de zijgevels zaten de toegangsdeuren naar de keukens. De voorgevel heeft invloeden van neo-rennaissance (banden) en art nouveau (ontlastingsbogen). De vensters in de voor- en rechterzijgevel zijn vernieuwd. In plaats van de oorspronkelijke dakpannen liggen er nu rode sneldekkers op het dak.

15. Middenweg 411

Deze kleine stolp is gebouwd in 1863. Boven de linker stalgevel zit nog een traditionele lage wand. Dit is het aangekapte dakje dat buiten de gebinten van de koestal steekt. De boerderij is rechthoekig. Het heeft een rietgedekt schilddak. Dat betekent dat er een rand van rode Nederlandse dakpannen rondom het riet op het dak zit. Aan de voorkant zit een getrapte spiegel, de uitsparing in het riet. Ook deze spiegel en de lage wand boven de linker zijgevel zijn gedekt met rode dakpannen.

Middenweg 411

16. Middenweg 307, Scherpenheuvel

Op deze opvallende plek bij het kruispunt staat sinds 1918 boerderij Scherpenheuvel. Het bestaat uit een woongedeelte met een dwarsgeplaatste Zuidhollandse stal. Opdrachtgever was een 'Kapitein der Huzaren' uit 's Gravenhage. De boerderij verving een afgebrande stolpboerderij. Dat gekozen is voor de bouw van een Zuidhollandse stal in plaats van een stolpboerderij, had waarschijnlijk te maken met herkomst van de heer Fabius, de opdrachtgever. In 2001 is de boerderij ingrijpend gerestaureerd. De stal is in verkleinde vorm herbouwd.

Middenweg 307

Rond 1943 liet de toenmalige bewoner, P. Blauw, voor zijn invalide vrouw links in de voortuin een tuinhuis bouwen. Dit markante en opvallend gesitueerde gebouwtje maakt deel uit van de gemeentelijke monumenten.

De oude stolpen staan vooral in het meer landelijke gebied. In het gebied rond Centrumwaard en het Stadshart zijn ze in de loop der tijd 'opgeofferd' voor woningbouw.

17. Middenweg 23

Deze boerderij is waarschijnlijk niet zo oud als de Leeuwenhof (Middenweg 22). Vermoedelijk is deze 'huismanswoning' gebouwd tussen 1733 en 1762. De boerderij was tot eind jaren veertig van de vorige eeuw in haar originele staat. Het heeft een koehuisstaart en een houten middentop boven de voorgevel. Deze Noordhollandse stolp-hoeve werd daarna meerdere malen ver-

Middenweg 23

bouwd. Het interieur verloor steeds meer haar oorspronkelijke karakter. Een ingrijpende verbouwing in 1982 veranderde de stolp in een woonhuis met praktijkruimte. Ook de buitengevels ontkwamen niet aan ingrijpende wijzigingen. De voorgevel is als enige nog grotendeels origineel. In 1952 werd de deur links in de voorgevel, die oorspronkelijk toegang gaf tot de koegang, naar rechts verplaatst. Links ervan werd een negenruits venster toegevoegd. De boerderij staat erg laag. Dit was vroeger ongebruikelijk. Toen bouwde men graag op een kleine hoogte (terp) om bij slechte bemaling de voeten droog te houden.

18. Middenweg 32, Wolvenhof

Deze boerderij, uit 1877, ligt op ruime afstand van de Middenweg. De boerderij was een vervanging van de eerdere boerderij. Aan de buitenkant zijn de hoofdvorm en de voorgevel nog grotendeels intact. Aan de binnenkant is alles gemoderniseerd. Rechts van de stolp ligt de boomgaard. Het dak heeft een rand van zwarte geglazuurde pannen aan de voorkant en gesmoorde Hollandse pannen aan de zijkanten en achterkant. Op het dak staat een ronde schoorsteen van rode baksteen met bovenin een sierband van een metsellaag breed van gele baksteen.

Middenweg 32

19. Middenweg 30

De 21-jarige Eefje Kaper heeft in 1869 opdracht gegeven deze stolp te bouwen. Op de vernieuwde voorgevel na, is de boerderij aan de buitenkant nog grotendeels

deels in originele staat. Ook in de stal is weinig veranderd. Links van de stolp staat een voormalige varkensschuur. Deze is gebouwd tussen 1900 en 1925. De boerderij, de varkensschuur en de boomgaard zijn een gemeentelijk monument.

20. Middenweg 28, Veldzicht

De stolp dateert uit de 17e of 18e eeuw. Dit is te zien aan de zware vierkantsconstructie. Aan het eind van de 19e eeuw zijn de buitengevels vernieuwd. Er is een plankje gevonden dat aan de binnenkant van de paneeldeur halverwege de darswand hangt. Hierop is in potlood de tekst 'M. Klaver/timmerman in den/Heer Hugo/Waard 1884' geschreven. Daardoor wordt gedacht dat deze verbouwing in 1884 is uitgevoerd. Sindsdien is er aan de buitenkant weinig veranderd. In 1955 zijn de twee bedsteden tussen de woon- en slaapkamer verwijderd. Er is op die plaats in de voorgevel een raam aangebracht (het derde raam van links). Aan de binnenkant verkeert deze boerderij nog gedeeltelijk in de oorspronkelijke staat.

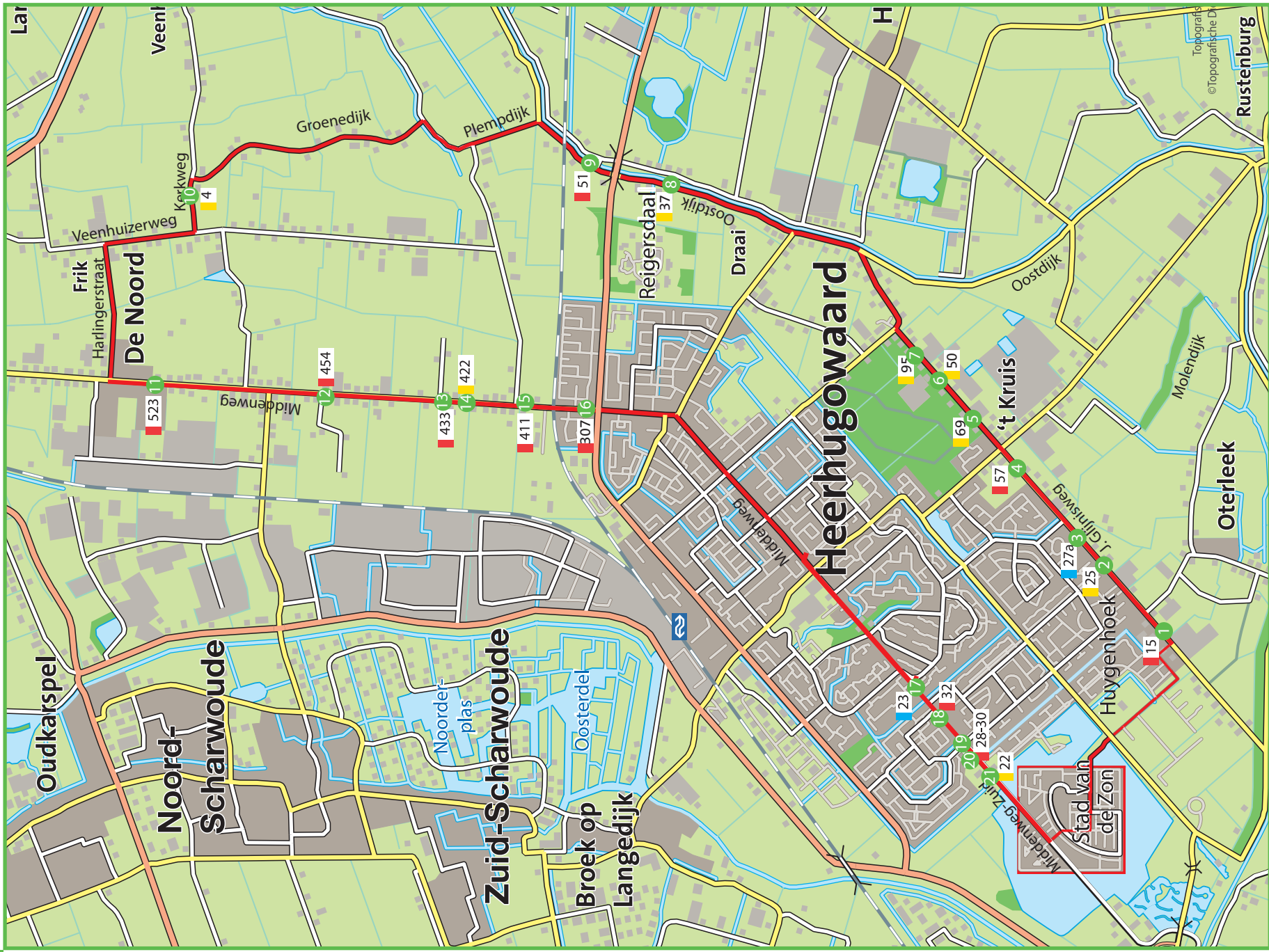
Middenweg 28

21. Middenweg 22, De Leeuwenhof

De Leeuwenhof behoort tot de oudste boerderijen in Heerhugowaard. De boerderij heeft een opkamer. Dat is een kamer, boven de begane grond boven een kelder. Dit is het vertrek (de slaapkamer) van de heer van de boerderij. Aan de voorgevel is aan de linkerkant nog duidelijk die 'opkamer' of 'heerschapsvertrek' te zien, doordat het raam hoger ligt. De Leeuwenhof is vóór 1655 gebouwd. "Een boerenhuys met enige vertrekken voor hemzelf", zo laat het archief uit 1733 weten.

Middenweg 22

- Gemeentelijk Monument
- Rijksmonument
- Karakteristiek object

1 nummering stulp volgens boekje

Colofon ©2013

Tekst Werkgroep Monumenten Heerhugowaard en Ageeth Hollenberg

Foto's Kees Kruithof en Hans Jansen

Grafische vormgeving: Bertha Maijer